

Zusters en broeders, Antonius van Paduakerk, Vasten 1

22 februari 2026

In het overbekende evangelie van vandaag, zien we hoe Jezus zich voor 40 dagen terugtrekt in de woestijn. Je zou kunnen zeggen: om er voor zichzelf achter te komen wat voor hem de juiste keuzes zijn, wat de juiste richting is. Daarvoor wordt een kwade verleider opgevoerd, de duivel. Ook wij worden in ons leven voortdurend voor keuzes gesteld die de richting van ons leven bepalen. Maak en maakte ik in mijn leven de juiste keuzes?

Toen ik nog als pastor in een Noord-Limburgs verpleeghuis werkte, vertelde een vrijwilligster me dat ze zo moeilijk 'nee' kon zeggen als er een beroep op haar werd gedaan. 'Jarenlang leefde ik daardoor aan mezelf voorbij', vertelde ze. 'In mijn ijver goed te doen voor anderen, deed ik mezelf kwaad. Ik voelde me soms helemaal leeg. Daarvoor probeerde ik yoga en meditatie, maar dat hielp me niet van mijn onrust af. Ik voerde daarover eindeloze gesprekken in mijn binnenste! Ik bleef maar bang het niet goed genoeg te doen in het leven'.

Van onze werkelijkheid terug naar de lezingen van vandaag. Zowel in de eerst lezing als in het evangelie zien we de duivel als een beproever die de hoofdpersonen probeert te verleiden tot een foute keuze. Bij Adam en Eva lukt dat. In het evangelie sleept de duivel Jezus van hot naar her: van de woestijnvlakte naar een hoge berg, en van de berg naar het dak van de tempel in Jeruzalem; van laag naar hoog, van de woestijn naar de stad, van honger naar verzadiging, van macht naar vervulling, en van verachting tot aanbidding. Hij toont Jezus als in een beeldverhaal alles wat het leven aan rijkdom en macht te bieden heeft. En dan, aan het einde, gooit die kwade macht het Jezus als een gebiedende vraag voor de voeten: 'Waar sta je?' Vroeger spraken we in dit verband altijd over 'bekoringen', ook in het Onze Vader. Een wat plechtig, ouderwets woord. Tegenwoordig spreken we liever van 'beproevingen'. Beproeving in de zin van een test of je weet te onderscheiden wat een goede en een slechte keuze is, de goede of de verkeerde richting voor je leven.

Terug naar nu. Als het over de Veertigdagentijd gaat, gaat het vaak over duidelijke keuzes tussen goed en kwaad. Egoïstisch streven naar macht en rijkdom, negeren van zorg voor de schepping, losgeslagen consumptisme: allemaal erg fout. En heel goed, ook voor ons, om ons daarop te bezinnen. Maar zoals ik aan het begin van mijn overweging al aangaf: heel vaak liggen de juiste keuzes helemaal niet zo duidelijk. Wat goed bedoeld is, kan voor jezelf fout uitpakken. Vooral als het leven met je op de loop dreigt te gaan of wanneer je de greep op je leven kwijtraakt, de vaste grond onder je voeten verliest. Zo'n periode of zulke periodes maakt iedereen vroeg of laat mee, denk ik. Wanneer alles wat je houvast gaf, is gaan schuiven. Zoals bij de vrijwilligster die vond dat ze nooit genoeg deed. Zij had uiteindelijk iemand getroffen die haar in haar nekvel gepakt had en voorgehouden: 'Hou nou 'ns op met vechten tegen jezelf. Laat de onrust de onrust zijn. Benader jezelf en je onrust met mededogen in plaats van met hardheid'. Dat had haar leven een ommekeer gegeven: ik leerde op den duur ten opzichte van mezelf een andere houding aan te nemen: mildheid, mededogen, wat natuurlijk nog iets anders is dan het hoofd laat hangen. Het is daar, zou je kunnen zeggen, de positieve variant van.

Bij Jezus duurde volgens het evangelie zijn beproeving veertig dagen. Daar mogen we natuurlijk geen kalender naast leggen, want het gaat om een symbolische tijd. Veertig dagen betekent in de Bijbel: een forse tijdlang. Soms moet je door een woestijn van gevoelens heen om weer houvast te vinden, een woestijn van dagen en vooral nachten van gesprekken met jezelf en toetsing aan Gods wil.

Soms moeten wij graven tot voorbij onze onrust, voorbij onze drukdoenerigheid, voorbij het zeurende gevoel van schuld en ontoereikendheid, om te ontdekken dat er onder onze onrust angst verborgen ligt. En er is geen andere manier om goed daarmee om te gaan dan die angst te herkennen en ernstig te nemen, onder ogen te zien, tegen onszelf te zeggen: 'Laat het zo zijn'. Want wij hoeven niet in onze angst te wonen, haar als een jas of mantel om ons heen te slaan.

Als mensen denken aan de Veertigdagentijd, komen van oudsher haast automatisch beelden op van 'mezelf opzij

zetten', van afstand nemen van comfort, van minder nemen van de goede dingen van het leven. Ik zou echter willen zeggen: Dat is allemaal prima hoor, die versobering. Maar, wat misschien minder voor de hand ligt: wees ook 'ns goed voor uzelf, maar dan wérkelijk goed. En kijken wij naar ons leven met mildheid, en, als het kan met humor. Laat dit een tijd zijn, niet van ogen dichtknijpen of van wegvluchten van wat is, maar een tijd van anders omgaan met onszelf, met ons leven, met onze tijd, met alles wat ons is of wordt gegeven, anderen inclusief. Op een nieuwe manier, dat is: met mededogen, menselijk, mild. Want dan pas vinden wij onszelf terug, weten wij wie wij zijn, wie wij zijn geworden, komt er nieuwe ruimte om onszelf toe te vertrouwen aan een ander, en aan de Ander (met een hoofdletter), aan de Bron van ons leven en van Alles. Dát betekent trouw zijn aan onze levensopdracht, door alle beproevingen heen, juist ook in de kracht van Jezus, de Messias, die zelf werd beproefd en trouw bleef aan zijn levensroeping. Amen

